

Ἦνυτ

ΑΥΤΗ Η ΑΝΕΠΑΙΣΘΗΤΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΥ ΤΗΝ ΟΝΟΜΑΖΟΥΜΕ ΖΩΗ*

Ὁ ἥλιος κατεβαίνει ἀργὰ πρὸς τὸ ποτάμι καὶ γεμίζει τὴν κατοικία μὲ τὸ χρῶμα τῆς ὠχρας καὶ τῆς ζαφορᾶς. Ἡ Ζυστὶν παίζει ἓνα μανταρίνι μὲς στὶς φοῦχτες τῆς. Μὲ τὸν ὄμο τῆς ἀκουμπισμένο στὴν κάσα τῆς μπαλκονόπορτας, παρατηρεῖ ἓνα ὄψιμο πέταγμα ἀγριόγαλων ποὺ κατευθύνονται πρὸς τὸ βορρᾶ. Τὸ Ἀντάτζιο τοῦ Μότσαρτ ποὺ ἀκούει, φτάνει στ' αὐτιά τῆς μέσα ἀπὸ τὰ ἔνρινα κρωξίματα μεγάλων χηνῶν. Μὲ τὸ νύχι τῆς χάραιζει τὸ φλοιοῦ τοῦ ἔσπεριδοειδοῦς ποὺ διαχέει ἀμέσως τὸ ἄρωμά του.

*

Τὸ λαμπάκι νυκτὸς μόλις κἀηκε. Ξαπλωμένη ἀνάσκελα, μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά, ἡ Ζυστὶν ἔχει τὴν ἐντύπωση πὼς εἶναι τυφλή, ἔτσι κατασκότεινη ποὺ εἶναι ἡ νύχτα. Ἀπλώνει τὸ χέρι τῆς κι ἀνάβει τὸ πορτατίφ τοῦ κομοδίνου. Ἀκόμα καὶ μόνη, κράτησε τὴ συνήθεια νὰ κοιμᾶται στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τοῦ κρεβατιοῦ.

Δὲν καταφέρει ν' ἀποκοιμηθεῖ.

*

Μικρούτσικα ροκανίδια μοσκοκάρυδου πέφτουν ἀπὸ τὸν τρίπτυχ στοῦ φαγεντιανὸ μπόλ. Ἡ Ζυστὶν μουσκεύει μία φέτα ψωμί στοῦ αὐγὸ καὶ τὸ γάλα ποὺ εὐωδιάζουν καὶ τὴ ρίχνει στοῦ τηγάνι ὅπου τσιτσιρίζει τὸ βούτυρο.

Εἶναι ἓνα ἀκίνητο πρωινὸ ὅπου πάντοτε τὸ ἤθελε νὰ εἶναι. Ὅταν ὁ Πιέρ βρισκόταν ἐκεῖ, συνέβαινε συχνὰ στὴ Ζυστὶν νὰ εὐχεται ὅλα ν' ἀκίνητοποιηθοῦν σὲ παρόμοιες στιγμές. Θ' ἀρκοῦσε νὰ κλείσει κανεὶς αὐτὸ τὸ κομματί ζωῆς μέσα σ' ἓνα κύβο ἀπὸ πλεξιγκλάς, ὥστε νὰ μείνουν διὰ παντὸς μαζί, αὐτὴ κι ἐκεῖνος, καθισμένοι στοῦ ἠλιόλουστο τραπεζάκι τῆς γωνιᾶς ὅπου ἔτρωγαν ἢ στὴν πλαισιωμένη ἀπὸ γεράνια βεράντα. Κι ὅλα θὰ ἦταν τέλεια γιὰ πάντα.

*

Καθισμένη στὴν μπερζέρα, ἡ Ζυστὶν ἀντιλαμβάνεται μιὰ ρωγμὴ ποὺ ξεκινάει ἀπὸ τὴν κορνίζα τοῦ ταβανιοῦ κι αὐλακώνει τὸν τοῖχο στ' ἀριστερὰ τοῦ τζακιοῦ. Βρίσκεται ἐκεῖ ἴσως ἀπὸ χρόνια, ὅμως ἡ Ζυστὶν δὲν τὴν εἶχε προσέξει, ὅπως δὲν εἶχε προσέξει καὶ τὶς ἄλλες σχισμάδες, ποὺ τὶς ἀνακάλυψε στοῦ πέρασμα τῶν τελευταίων μηνῶν, κατὰ τὴ διάρκεια ὄλων τῶν ἄδειων ὥρῶν ὅπου εἶχε χαθεῖ στὶς ἀτέρμονες σκέψεις τῆς, στυλώνοντας τὰ μάτια τῆς στὰ ταβάνια καὶ στοὺς τοίχους. Ἡ Ζυστὶν πιστεύει ὅτι, μὲ τὸ θάνατο τοῦ Πιέρ, οἱ τεκτονικὲς πλάκες ἄρχισαν νὰ κινοῦνται κάτω ἀπὸ τὸ μεγάλο σπίτι, ποὺ σύντομα θ' ἀνοίξει σὰν καρύδι, θὰ σπάσει καὶ θὰ κυλήσει ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς ἀπόκρημνης ἀκτῆς ὡς τὸ βυθὸ τοῦ νεροῦ.

*

Μὲς στοῦ μεσημεριάτικο φῶς, οἱ μεγάλες παπαροῦνες τῆς Ἀνατολῆς δημιουργοῦν αἱμάτινες κηλίδες στὸν κάπως ρημαγμένο κῆπο. Τὸ τελευταῖο φθινόπωρο, ἡ Ζυστὶν δὲν βρῆκε

τὸ χρόνο ν' ἀσχοληθεῖ μαζί του. Αὐτὴ τὴν ἀνοιξὴ δὲν βρῆκε τὴ διάθεση γι' αὐτό. Ἀποδέχεται ἄσχημα ὅλη αὐτὴ τὴ ζωὴ ποὺ ἀναγεννιέται μετὰ τὸν σκληρὸ χειμῶνα, ἐνῶ ὁ Πιερὸς δὲν ἐπανέρχεται.

Καθισμένη στὸ κέδρηνο παγκάκι, ξεφυλλίζει τὶς πρῶτες σελίδες τοῦ μυθιστορήματος ποὺ τὸ ἔχει πάμπολλες φορὲς διαβάσει καὶ ξαναδιαβάσει τὰ προηγούμενα χρόνια, σαγηνευμένη ἢ μᾶλλον ἀπορροφημένη, κατακλυσμένη ἀπὸ τὴν ἐπωδικὴ μαγεία τῶν λέξεων. Τὴ φορὰ ἐτούτη ὡστόσο ἡ Ζυστὶν πέφτει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κιόλας πάνω στὸ ἐπίγραμμα τοῦ Λεονάρδου ντὰ Βίντσι ποὺ τὸ εἶχε ἐντελῶς λησμονήσει: *Νόμιζα πὼς μάθαινα νὰ ζῶ ἐνῶ μάθαινα νὰ πεθαίνω.*

Ἡ Ζυστὶν ξανακλείνει τὸ βιβλίο καὶ τὸ τοποθετεῖ πλάι της. Δὲν ὑπάρχει διαφυγὴ. Ὅπου κι ἂν πάει, ὅποια κι ἂν εἶναι ἡ κατεύθυνση ποὺ παίρνει, ἀναπόφευκτα ἐπανέρχεται σὲ αὐτὸ τὸν τοῖχο, στὸν ὁποῖο προσκρούει.

*

Ἀφοῦ ἀνέβηκε μέρος τοῦ ἀνηφορικῆς μονοπατιοῦ ποὺ ὀδηγεῖ στὸ δρόμο, ἡ Ζυστὶν φτάνει στὸ ἴσωμα ὅπου τῆς ἄρεσε νὰ ῥοχεται γιὰ ν' ἀγκαλιάζει μὲ μιὰ μόνο ματιὰ τὸ κτῆμα αὐτὸ ποὺ χρειάστηκαν δέκα χρόνια νὰ τὸ φτιάξουν μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς συνταξιοδότησής τους. Ἐβλεπε τότε τὴ ζωὴ της σὰν μεγάλο λεῖο καὶ στρογγυλὸ βότσαλο, ποὺ μποροῦσε νὰ τὸ κρατῆσει στὰ χέρια της.

Ὅταν ἀνατράπηκε τὸ σύμπαν, μόλις εἶχαν μόνιμα ἐγκατασταθεῖ ἐδῶ.

Σήμερα, ὅλα γλιστροῦν μέσ' ἀπὸ τὰ δάχτυλα τῆς Ζυστὶν σὰν ὑδράργυρος.

*

Ἐπιστρέφοντας ἡ Ζυστὶν στὸ σπίτι, ἀντιλαμβάνεται μιὰ σειρὰ ἀπὸ μεγάλα φτερωτὰ μυρμηγκία, νὰ περπατοῦν σύρριζα σ' ἓνα σοβατεπί. Κι ὅμως εἶχε ἀκολουθήσει ὅλες τὶς ὀδηγίες ποὺ τῆς εἶχαν δώσει γιὰ ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπ' αὐτὰ τὰ ἔντομα ποὺ ἀπὸ τὸ τέλος τ' Ἀπρίλη ἀποφάσισαν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὸ σπίτι της. Ἡ ἐπίμονη παρουσία τους τὴν ἀγχώνει σὲ σημεῖο ποὺ τῆς συμβαίνει τὴ νύχτα νὰ ὄνειρευτεῖ πὼς μιὰ ἀποικία τερμητῶν κατοικεῖ στὸ σπίτι της καὶ τὸ ὑποσκάπτει, καταστρέφοντας τὰ πάντα κρυφά, ἔξω ὅπως καὶ μέσα, συμπεριλαμβανομένων τοῦ προσώπου της καὶ τοῦ σώματός της καὶ τῶν ὄντων ποὺ ἀγαπάει.

*

Ἡ Ζυστὶν θὰ ἠέλεε ὅλες οἱ ἀναμνήσεις της νὰ βρίσκονται σὲ χειμερία νάρκη. Μονάχα αὐτὴ νὰ μπορεῖ, μὲ τὴ θέλησή της, νὰ ζωντανεύει κάποιες ἀπὸ δαῦτες, ὅποτε θὰ τῆς ἔκανε κέφι. Οἱ ἄλλες θὰ ἔμεναν παντοντινὰ μὲς στὴν παγωμένη θάλασσά τους. Ὅμως ἡ μνήμη της ἀνταποκρίνεται σὲ ἄλλη λογικὴ.

Κάθε τόσο, ὑπερρεαλιστικὲς εἰκόνες τῆς ἔρχονται κατὰ ριπὲς καὶ τὴν ξαναβυθίζουν, ἄθελά της, σὲ μιὰν εἰκονικὴ διάσταση ὅπου ξαναπαίζεται ἀσταμάτητα αὐτὸ ἀκριβῶς ποὺ θέλει νὰ ξεχάσει.

Πάνω στὸ τραπέζι τῆς τραπεζαρίας, ἡ Ζυστὶν ἀνοίγει ἓνα φωτογραφικὸ ἄλμπουμ. Ἐπιζητεῖ νὰ ἀντικαταστήσει αὐτὰ τὰ ὄραματα ποὺ τὴ στοιχειώνουν μὲ ἄλλα ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ τὴν κατευνάσουν. Σὲ κάθε ὅμως σελίδα ποὺ γυρίζει, ἡ ἰλιγγιώδης ἀπεραντοσύνη ἐκείνων ποὺ ἔχει χάσει ἐμφανίζεται σὰν βάραιθο.

*

Ὁ μονότονος θόρυβος τῆς βροχῆς στὴ στέγη τῆς βεράντας κάνει τὴ Ζυστὶν ἀκόμα πιὸ εὐάλωτη. Τρεῖς μέρες τώρα βρέχει. Αὐλάκια ἔχουν σχηματιστεῖ σχεδὸν παντοῦ στὸ μεγάλο

ἀνώμαλο οἰκόπεδο. Ἡ δεξαμενὴ ὅπου φυτρώνουν βοῦρλα, ἴριδες καὶ νούφαρα ξεχειλίζει.

Στὴ Ζυστὶν ἄρεσαν πολὺ οἱ βροχερὲς ἐκεῖνες μέρες ὅποτε, μετὰ τὴ φασαρία τῆς πόλης, ἔπεφταν γρήγορα σ' ἓναν εὐεργετικὸ λήθαργο σὰν ἐπέστρεφαν ἐδῶ. Τώρα ὅλο αὐτὸ τὸ ἠχηρότατο γκριζο τὴ βυθίζει σὲ τόσο μεγάλη πλήξη, σὲ τόσο βαθιὰ ἀπόγνωση, ποὺ ἀναρωτιέται ἂν θὰ κατορθώσει νὰ βγάλει ἐτούτη τὴ μέρα μέχρι τέλους.

Στὸν τοῖχο, στὸ γραφεῖο τοῦ Πιέρ, ἕξι κυνηγετικά ντουφέκια, διαφορετικοῦ διαμετρήματος τὸ καθένα, βρίσκονται τοποθετημένα σ' ἓναν ὀπλοθέτη. Ἡ Ζυστὶν τὰ σκέφτεται ὅλο καὶ συχνότερα.

Ἡ Ζυστὶν ἀποφεύγει νὰ μπαίνει σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο ἐκτὸς κι ἂν πρέπει νὰ βρεῖ ἔγγραφα γιὰ τὴν κληρονομιά. Ἐξάλλου οὔτε ἀνοίγει τὰ συρτάρια τοῦ Πιέρ στὸ δωμάτιό τους, οὔτε στὴν ἱματιοθήκη ὅπου κρέμονται ἀκόμη τὰ ροῦχα του καὶ εἶναι ἀραδιασμένα τὰ παπούτσια του. Τὶς δυὸ φορὲς ποὺ ἐπιχείρησε ν' ἀσχοληθεῖ μὲ αὐτά, δὲν ἔκλαψε, ἄλλωστε δὲν κλαίει ποτέ, ἀλλὰ κεραυνοβολήθηκε ἀπὸ τέτοιες ἡμικρανίες ποὺ ἔκανε ἐμετό.

*

Τὸ τηλέφωνο χτυπάει τρεῖς φορές, ὕστερα ἐνεργοποιεῖται ὁ αὐτόματος τηλεφωνητής.

Ἡ Φαμπιὲν ξέρει πῶς ἡ Ζυστὶν βρίσκεται ἐκεῖ καὶ τὴν ἱκετεύει νὰ τῆς μιλήσει. Ξαπλωμένη ἡ Ζυστὶν πάνω στὸ βερβερικὸ χαλί μπροστὰ στὸ τζάκι, ἀκούει τὴν ἀνήσυχη φωνὴ τῆς φίλης της, ἀλλὰ δὲν σαλεύει. Δὲν ἀπαντᾷ οὔτε στὴν κόρη της, τὴν Κατρίν, ποὺ τηλεφωνεῖ ἀραιὰ καὶ ποῦ, οὔτε στὴν ἀδελφὴ της, τὴν Ἐλεονόρ.

Στὸ τέλος τῶν σπουδῶν της, ἡ Κατρίν πῆγε γιὰ ἓνα χρόνο νὰ ἐργαστεῖ δέκα χιλιάδες χιλιόμετρα μακριὰ ἀπὸ ἐδῶ. Στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου. Τοῦτο συνέβη πρὶν ἀπὸ ἕξι χρόνια καὶ δὲν ἐπέστρεψε παρὰ μόνο γιὰ τὴν κηδεῖα τοῦ πατέρα της. Ἀφοῦ πέρασε τὶς δύο ἐπόμενες ἑβδομάδες μὲ τὴ μητέρα της, ἔφυγε καὶ πάλι. Ἡ Ζυστὶν πιστεύει ὅτι, ἂν πέθαινε τώρα, αὐτὸ θὰ δυσαρεστοῦσε τὴν Κατρίν πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅσο θὰ τὴν ἔθλιβε.

*

Καθισμένη κοντὰ στὴν ἀπόκρημνη ὄχθη, κάτω ἀπ' τὴν κρεβατίνα ὅπου ἀπλώνονται κληματίδες κι ἀναρριχόμενο ἀγιόκλιμα, ἡ Ζυστὶν κοιτάζει τὸ ποτάμι ὅπου τρεμολάμπουν τὰ φωτάκια ἀπὸ πλεούμενα ἀγκυροβολημένα γιὰ τὴ νύχτα κοντὰ στὰ νησιά. Οἱ νυχτερίδες σχίζουν τὸν ἀέρα καὶ πετοῦν μὲ ραντὰρ γύρω ἀπὸ τὸ κιόσκι ἀπὸ πρᾶσινάδα.

Τὸν τελευταῖο Αὐγούστο, τὴν ἐποχὴ τῶν Περσείδων, ξαπλωμένοι στὸ κρεβάτι ποὺ τὸ εἶχαν βγάλει ἔξω γι' αὐτὴ τὴν περίπτωσι, ὁ Πιέρ καὶ ἡ Ζυστὶν πέρασαν τρεῖς νύχτες κοιτάζοντας τοὺς διάττοντες ἀστέρες.

Ἡ Ζυστὶν ξέρει πῶς καὶ τ' ἀστέρια πεθαίνουν, κάποια ἀπ' αὐτὰ μέσα σὲ γιγαντιαία φωτεινὴ ἔκρηξη, κάποια ἄλλα χάνοντας ἀργὰ τὴ λάμψη τους. Τίποτα δὲν εἶναι ἀθάνατο, ἀκόμα κι ὅταν μερικὲς φορές, πολὺ καιρὸ μετὰ τὴν ἐξαφάνισή τους, τὸ φῶς τῶν πεθαμένων ἀστέρων ἐξακολουθεῖ νὰ φτάνει σ' ἐμᾶς καὶ μᾶς κάνει νὰ πιστεύουμε στὴν αἰώνια παρουσία τους.

*

Ἡ Ἐλεονόρ βρίσκεται ἐδῶ. Δὲν εἰδοποίησε γιὰ τὸν ἐρχομὸ της. Ἡ Ζυστὶν ταλαντεύεται ἀνάμεσα στὸ θυμὸ, ποὺ τῆς προκαλεῖ αὐτὴ ἡ παρείσφρηση, καὶ τὴν εὐτυχία ποὺ βλέπει τὴν ἀδελφὴ της ἐδῶ, ἐτούτη τὴ συγκεκριμένη ἀκριβῶς στιγμὴ ὅπου τόσο πολὺ τὴ χρειάζεται. Ἡ Ἐλεονόρ πλησιάζει τὴ Ζυστὶν καὶ τὴν παίρνει στὴν ἀγκαλιά της. Ἡ Ζυστὶν βάζει ἀμέσως τὰ κλάματα.

*

Κοιτάζει την Έλεονόρ, πέρα μακριά, να σκάβει το χώμα με το φτυάρι για να ξεριζώσει τα νεκρά δεντράκια. Μονάχα δύο από τα όκτω ροδόδενδρα του Πιέρ έπεζήσαν του χειμώνα. Τα είχε φυτέψει στη σκιά των μεγάλων πεύκων και κάθε φθινόπωρο τους έφτιαχνε ένα εύρηματικό στεγάδι από ξύλο και γιούτα για να τα προφυλάξει από τον ήλιο και τον άνεμο. Τον Μάιο, άψηφώντας ή πρασιιά τις προδιαγεγραμμένες ζώνες άντοχής στην κακοκαιρία, καλυπτόταν από τσαμπιά λαμπερών πορφυρών λουλουδιών.

Γονατισμένη ή Έλεονόρ, ίσοπεδώνει το χώμα που μόλις άπλωσε εκεί, ύστερα αρχίζει να φυτεύει πάμπολλες μασχαλαριές μικρών απόκλων, που τα έχει αφαιρέσει σχεδόν από παντού στις παρυφές των δενδροστοιχιών και τα παρτέρια.

Ή Ζυστίν άνταμώνει την Έλεονόρ και τη βοηθάει στη μεταφύτευση. Στην αρχή το κάνει έπειδή αισθάνεται άμήχανα να μένει άπραγη ένω ή Έλεονόρ εργάζεται, όμως σιγά-σιγά την εύχαριστεί ν' άγγίζει και πάλι το χώμα με τα γυμνά της χέρια.

*

Κάθονται στην ξύλινη κούνια που τους θυμίζει εκείνη που ύπηρχε στην αύλή του πατρικού τους σπιτιού. Ένω ή μητέρα τους έτοιμάζε το βραδινό φαγητό, της Ζυστίν της άρεσε να κάνει κούνια όρθια, με τα μάτια κλειστά, άπολαμβάνοντας τις τονωτικές όσμες σούπας, κρέατος και τηγανιτών κρεμμυδιών που έφταναν ως αυτήν. Μετά το πλύσιμο των πιάτων, όποτε το επέτρεπε ο καιρός, όλόκληρη ή οικογένεια καθόταν σ' αυτή. Ή Έλεονόρ στη μιιά μεριά με τον πατέρα της και ή Ζυστίν στην άλλη με τη μητέρα της. Αυτό που λάτρευε ή Ζυστίν πάνω άπ' όλα ήταν να κοιμάται άκουμπισμένη στο μπράτσο της μητέρας της, μες στη γλυκύτητα εκείνων των άτελειώτων βραδιών. Ή Έλεονόρ άγωνιζόταν να μην κοιμηθεί για ν' άκούει, όσο το δυνατόν περισσότερη ώρα, τη φωνή των γονιών της μες στη νύχτα που έπεφτε.

*

Μπαίνοντας στην τραπεζαρία, ή Ζυστίν έντυπωσιάζεται ζωηρά από τον τρόπο που ή άδελφή της έστρωσε το τραπέζι. Ή Έλεονόρ έρχεται με μιιά μεγάλη σαλατιέρα, που την άκουμπάει στη μέση του τραπεζιού, και κάθεται στη θέση του Πιέρ. Ή Ζυστίν διστάζει για λίγο κι έπειτα πηγαίνει να καθίσει άπέναντι από την Έλεονόρ.

*

Πότε-πότε μένουν πολλές ώρες σιωπηλές. Με τους φίλους της ή Ζυστίν έπρεπε ν' άπαντάει σε άκατάπαστες έρωτήσεις, να δίνει έξηγήσεις, να δικαιολογεί. Για να τους καθησυχάζει, έπρεπε έπίσης ν' άκούει τις συμβουλές τους ύπομονετικά, να ύπόσχεται χίλια δυο πράγματα που ένιωθε πως δέν θα τα έκανε. Με την Έλεονόρ της άρκει να είναι.

*

Πάνε δέκα μέρες που ή Έλεονόρ βρίσκεται εκεί. Το πρωινό είναι φωτεινό και δροσερό. Ήπιαν τον καφέ τους με γάλα στη βεράντα.

Στο μεγάλο ήλιόλουστο δωμάτιο, άποθέτουν πάνω στο κρεβάτι τα ρούχα του Πιέρ κι όλα εκείνα τα φαινομενικά άθώα μικροαντικείμενα – ένα στυλό όπου είναι χαραγμένο τ' όνομά του, ένα νυχοκόπτη, γυαλιά ήλίου, ένα μπρελόκ, ένα ρολόι –, που κάνουν τώρα τη Ζυστίν να κλαίει.

Ἡ Ἐλεονὼρ καὶ ἡ Ζυστίν βαδίζουν στὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ στὸ χωριό, ὅπου πηγαίνουν ν' ἀγοράσουν κρέμα καὶ φράουλες.

---

* Τίτλος πρωτοτύπου: «Cet imperceptible mouvement que l'on appelle la vie», *Cet imperceptible mouvement*, XYZ éditeur, coll. (Romanichels poche), [Québec 2012], σσ. 109-117.

Ἡ ἴδια αὐτὴ μετάφραση πρωτοδημοσιεύτηκε ὑπὸ τὸν ἴδιο τίτλο στὸ περιοδικὸ *Ἐμβόλιμον*, τχ 81-82, Φθινόπωρο 2016 – Χειμῶνας 2017, σσ. 58-62.

Aude, λογοτεχνικὸ ψευδώνυμο τῆς Claudette Charbonneau-Tissot (Κλωντὲτ Σαρμποννώ-Τισό)· καναδὴ γαλλόφωνη διηγηματογράφος καὶ μυθιστοριογράφος. Γεννήθηκε τὸ 1947 στὸ Μόντρεαλ καὶ πέθανε ἀπὸ λευχαιμία τὸ 2012 στὸ Κεμπέκ. Δημοσίευσε καμιά δεκαπενταριά κείμενά της. Πρωτοεμφανίστηκε στὰ γράμματα τὸ 1974 μὲ τὰ φανταστικά της διηγήματα *Contes pour hydrocéphales adultes* [Διηγήματα γιὰ ὑδροκέφαλους ἐνηλίκους]. Τὸ 1997 τιμήθηκε μὲ τὸ Βραβεῖο τοῦ Γενικοῦ Διοικητῆ τοῦ Καναδά γιὰ τὴ συλλογὴ διηγημάτων της *Cet imperceptible mouvement*. [Αὐτὴ ἡ ἀνεπαίσθητη κίνηση], ποὺ πρωτοκυκλοφόρησε ἐκείνη τὴ χρονιά.